

DISCOGRAFIA A 78 rpm.

PUNTUALITZANT I CONCRETANT.

L'any 1.988, centenari de la fundació de la cobla la Principal de la Bisbal i per celebrar com cal aquesta efemèride, sortia a la venda un llibre titulat "**LA PRINCIPAL DE LA BISBAL**" i que el firmava un reconegut i prestigiós periodista en matèria sardanista: Eugeni Molero (epd).

M'imagino que es un llibre que descansa tranquil·lament a les llibreries de la majoria de sardanistes i que, per descomptat, no pocs l'han llegit. Però a la resta m'atreveixo a recomanar la seva lectura. És un llibre amè i ens recorda anècdotes d'uns temps no pas tant llunyans com podria semblar el seu contingut.

Però es clar, no tot són flors i violes, i per tant convé posar els punts sobre les is. Hi ha una part d'un capítol que conté inexactituds manifestes, confusió i sobre tot una gran, una enorme omissió. El motiu podria ser que al periodista li han fet figa les fonts d'informació. En aquell moment era tot el que se sabia del tema; però, es trist esperar 18 anys per poder discutir i aclamar moltes afirmacions. Això vol dir que durant aquest temps poca o cap recerca s'ha fet sobre el tema. Es que no val la pena menjar-se el "magi" per aquest assumpte?.

Home.... que voleu que us digui... el valor de les coses és relatiu, cadascú tindrà la seva resposta, ja se sap, tants caps tants barrets. Jo sóc dels defensors entusiastes del si, i pels que sintonitzen amb aquesta idea dedico l'article d'aquest número, esperant i desitjant que, dins de pocs anys, algú contradigui o puntualitzi les meves aportacions. Això serà la prova més evident que s'ha continuat la recerca, que entre tots anem fent camí.

El Capítol en qüestió és el XXI titulat: "**LA PRINCIPAL EN EL DISC**"

A la pag. 266, parlant de l'exposició del centenari del disc al Col·legi d'Arquitectes diu textualment: "També hi trobarem una sardana - "Una cançoneta al Ter" – de'n Josep Serra , (La voz de su Amo) gravada el 1.900 per la cobla empordanesa La Principal de la Bisbal."

Anem a pams , anem a pams per que aquí, en un reduït espai, hi ha moltes i gruixudes inexactituds:

1.- La marca discogràfica "La voz de su Amo " l'any 1.900 no existia.

El 1.902 Berliner va comprar, per 75.000 francs, el logotip "La voz de su Amo" a un publicista francès. El gos que escolta el so d'un gramòfon era l'animaló de companyia del dissenyador i es deia "Nipper". Es convertirà en l'anagrama dels discos gramophone francesos, dels gramòfons espanyols i dels aparells musicals com agulles, gramòfons i gramoles.

En Amèrica del nord i Canadà la discogràfica "**Berliner's Gram-o-phone**" adopta, des d'un bon inici, el logotip "His Master's Voice" . A casa nostra, però, els discs "Gramophone " francesos portaran el logotip de "l'Angelet fonogràfic" fins al voltant de l'any 1.909 que s'optarà definitivament pel logotip "La voz de su amo".

No hem de confondre l'anagrama "La voz de su amo" amb la casa discogràfica "La voz de su amo". A casa nostra no és fins a partir de 1.928-29 quan surten els primers discs "La voz de su Amo" substituint als gramòfons i odeons. Es l'època de la gran revolució discogràfica, la gravació elèctrica.

2.- L'única discogràfica en Europa l'any 1.900 era la "Berliner's Gramophone"

Per aquesta dada no s'ha trobat ni tant sols en catàleg cap gravació feta per la Pral Bisbal i en tot cas seria un disc "Berliner's Gramophone", era l'única marca comercial. El 1.900 s'estrenava tímidament la gravació comercial a Europa, principalment Anglaterra, Alemanya i França. Segur que hi ha una greu errada en l'apreciació de la data del disc.

3.- D'entrada, la Principal de la Bisbal no fa els primers enregistraments amb la casa "La voz de su amo".

Quan diu que la Principal de la Bisbal enregistra amb les marques "La voz de su Amo" - "Columbia" i "Odeon" caldrà precisar en el temps i també les preferències.

Les discogràfiques preferides per la Principal de la Bisbal foren :

- .-Les primeres gravacions amb les franceses **Gramophone i Zonophone**. Discs gravats a Barcelona i premsats a Hannover.
- .- A partir de l'any 1.912 la marca "**Gramophone**" comença a premsar discs a Barcelona amb l'anagrama "La voz de su Amo", deixant definitivament l'angelet fonogràfic.
- .- L'any 1.914 neix la marca espanyola "**Gramòfon S.A.E**" que durarà fins al crac borsari de 29 i que continua mostrant l'anagrama "La voz de su amo"
- .- Fa alguna que altra gravació amb "Odeon" la primera desena del segle XX i amb Fadas entre els anys 1.919-1.923
- .- Cap als anys 1.925 grava algunes sardanes amb la casa anglesa "Regal Record" i la sucursal espanyola "Regal"
- .- Els anys 30 fa alguns enregistraments amb "Polydor" i "La voz de su Amo" , ja constituïda com a discogràfica.
- .- Després de la guerra civil la discogràfica amb més enregistraments és l'Odeon i sobre tot la Columbia i "EMI"

Es pot afirmar que la cobla la Principal de la Bisbal fou fidel a les discogràfiques del clan Berliner: Gramophone – Zonophone – Gramòfon – Odeon – La voz de su amo , l'alemanya Polydor i , finalment, amb l'anglesa Columbia.

Mes endavant diu:

“ Un estudi rigorós de les gravacions a 78 rpm....fetes per la Principal de la Bisbal... ens proporcionaria material abundant per a reconstruir alguns episodis poc coneguts i explorats del nostre passat musical”.

No cal dir que estic completament d'acord amb el Sr. Eugeni Molero. Avui, després d'uns quants anys de recerca i treball constant , he arribat a atresorar una considerable quantitat de informació que permetrà descobrir aquest passat musical. Es més, podria afirmar que, ja li veiem la punta de la barretina. Cal confeccionar, com a mínim , un inventari del nostre patrimoni enregistrat a 78 rpm. Tot i això hem progressat molt i aquest és el resultat lògic de una recerca iniciada fa uns quants anys.

Referent a les gravacions en “pans de cera”, n'he tingut a les a mans i he pogut escoltar-ne alguna. Tot i ser molt interessants com a objectes únics, no ens aportarien la informació musical que cerquem. Es molt difícil escoltar algun so identificable. A mes, per acabar-ho d'adobar, cada marca comercial te les seves particularitats incompatibles amb la resta del mercat. No tots els fonògrafs eren iguals. Al fons es tractava d'un tema de patents, d'exclusives tecnològiques del moment..

4.- Oblits sospitosos de cobles.

Manifesta que hi havia enregistraments de La Principal de la Bisbal – La Principal de Palafrugell – Antiga Pep de Figueres i Barcelona (tenora J.Coll – La Principal de Peralada - l'Art Gironí –Barcelona / Albert Martí – La Selvatana.

Per cert s'oblida per complert de la cobla els Montgrins, tot i ser també capdavantera després de la Principal de la Bisbal. Tampoc es fa cap menció a una cobla de molt prestigi: La cobla Barcelona, mentre es nombre la “Selvatana” que llavors, en aquest tipus de gravació, tenia poca incidència.

5.- Oblits imperdonables de instrumentistes.

Es parla dels tenores Josep Coll i Ferrand Rigau i del tible Enric Barnosell, els tres , sens cap dubte, magnífics solistes.

Curiosament, però, sempre trobo a faltar el record al gran Albert Martí, segons Pau Casals, el “Rei de la tenora” .

Tractant-se d'un escriptor docte en la matèria com era l'Eugeni Molero, se'm fa difícil comprendre aquest oblit, quan els periodistes del moment el posaven dalt d'un altar. Sovint oblidem a l'Albert Martí, quan és un personatge molt important dins el món de les cobles. I això per què serà?

Fet aquest llarg preàmbul, convé entrar en la segona part del tema d'avui: **“Concretant”**

Segons totes les informacions que he reunir fins avui, la Principal de la Bisbal és la primera cobla que gosa enregistrar sardanes l'any 1.905. Dic “gosa” per que era una aventura arriscada posar-se en aquest món tan innovador i de futur incert com les gravacions acústiques. Recordo al lector que la música, diguem-ne clàssica, i sobre tot els cantants i solistes de piano trigaran més de 15 anys en fer una gravació. Era mal vist, era considerada com una música popular i de poca categoria. Amb sorna i cantarella se la coneixia com **“musica enllaunada”** o **“musica en conserva”**. Un gènere que havia d'adquirir qui no tenia diners escadussers per compra-la.. Es un veritable contrasentit; però real.

Un disc gravat a una cara, amb un contingut musical de poc mes de tres minuts, costava 8 pts mentre un obrer qualificat guanyava al voltant de 6 pts/setmana de 50 hores.

El 1.903 s'insta-la a Barcelona, concretament al C/ Balmes 56, una sucursal de la companyia francesa “Gramophone” . S'estrena venen aparells de música, gramòfons, fonògrafs i discs “Berliner's “ que són la avantguarda i com una espècie de publicitat del futur, del que serà la immensa indústria musical; però en aquell moment inspirava no poca desconfiança.

Les primeres gravacions serioses comencen el 1.905 i son “Disque pour GRAMOPHONE”, enregistrats a una sola cara i premsats a Hannover. Els grans de 10” (25 cm.) estotgen poc més de 3 minuts de musica i porten la lletra “G” davant del numero de catàleg, mentre que els petits de 8” que contenen més o menys dos minuts de musica i no porten cap lletra davant el N° de catàleg.

Els primers enregistraments de la cobla Principal de la Bisbal el 1.905 foren:

Títol:	Autor.	Nº Catàleg.	P.v.p.	Restaurat.
Visca la veu del poble	Antoni Agramon	G-60.242	8.0 pts	
La Pubilla ampurdanesa (sic)	Josep Serra	G-60.248	“	Si
La perla de Catalunya	Pere Rigau.	G-60.249	“	
Perlas y diamantes (sic)	Josep Serra	G-60.250	“	Si
Un petonet d'amor	Pere Rigau	G-60.252	“	Si
Records de cauresma (sic)	Francesc Carré	G-60.253	“	
La noya de l'Ampurdà (sic)	Pere Rigau	G-60.257	“	
Griselda	Juli Garreta	G-60.260	“	
Anyorança (sic)	Enric Morera	G-60.261	“	
Lo toch d'oració	Pep Ventura	G-60.302	“	

Crit de Pàtria	Josep Serra	G-60.500	“	
La rondalla	Juli Garreta	G-60.504	“	
Lo foc de la Bisbal	Antoni Agramon	G-60.505	“	Si
Discs petits:				
Lo cant dels aucells (sic)	Juli Garreta (si.si)	60.317	4.00 pts.	Si
La flor del dia	Pere Guanter	60.319	“	
La trena d'or	Pere Rigau	60.320	“	
La federalista	Josep Serra	60.322	“	Si
La sultana	Josep Serra	60.323	“	Si

Sembla ser que la primera sèrie de discs grans fou de 9 títols. Segueix una segona sèrie de 5 discs petits i un de gran i una tercera sèrie de tres disc grans. En un any s'esgoten les còpies de: **Visca la veu del poble – Recorts de cuaresma (sic) – Lo foc de la Bisbal – La flor d'un dia** .

Segurament que les dificultats de venda del producte aconsellen reduir el preu de venda dels discs. Però com fer-ho?

La primera mesura es crear una filial discogràfica de menys qualitat general anomenada “**Zonophone**” per produir discs més econòmics. Aquesta norma s'aplica a tots els disc folklòrics. Es reduirà el preu dels discs grans en 50 cms. Això representa poc més que engrunes. Caldran altres solucions.

Es la cobla la Principal de la Bisbal la que enceta la gravació i a mes estrena aquesta discogràfica que s'inicia amb la seria “50.000” Estem a l'any 1.906. La “X” que precedeix el número de catàleg indica disc gran

Zonophone 1.906.

Títol:	Autor	No. Catàleg.	P.V.P.	Restaurat
La bola de neu	Pere Rigau	X-50.000	7.50	
La rosada	Juli Garreta	X-50.001	7.50	
Ayre ayre	Pere Rigau	X-50.002	7.50	Si
La pecadora	Pere Rigau	X-50.003	7.50	
Ensomnis	Josep Serra	X-50.500	7.50	
Lo plor d'un Angel	Pere Rigau	X-50.501	7.50	Si
La fada	Juli Garreta	50.014	3.50	
Zaiza	Juli Garreta	50.015	3.50	
Una cançoneta del Ter	Josep Serra	50.500	3.50	
L'ànima compasiva	Pere Rigau	50.501	3.50	

Aquests són els primers enregistraments de la Principal de la Bisbal durant els dos primers anys de la gravació comercial. A finals de 1.906 la Principal de la Bisbal ha posat al mercat 28 títols de sardanes, la Principal de Peralada 7, la Montgrins 6 i la “Unió Cassanense” 2 títols.

El 1.907 es satura el mercat de títols, hi ha més oferta que demanda i es redueix dràsticament el preu dels discs “Zonophone” passant de 7.50 pts a 5.00 pts. La resta de marques (Gramophone i Odeon) mantenint els preus: 8 pts/ut: però d'això en parlaré en propers articles, avui ja tinc el cistell ple.

Novament repeteixo que qualsevol d'aquestes gravacions culturalment són molt interessants i hem d'evitar la seva pèrdua. Crec que si algun lector en té algun de localitzat seria bo que ho manifestés a fi de recuperar la seva música. Fer cultura i fer País és un problema de tots.

Signat:

Antoni Torrent.